

'Nu ben ik mijn eigen missie'

Rosalind Veltman was actrice en wist zich als docent ruim zestien jaar verbonden aan de theaterschool in Arnhem. Totdat ze de bakens verzette en vijf jaar geleden haar eigen bureau opende in loopbaanbegeleiding en trainingen: Bureau Kelpie. De spagaat waardoor veel van haar cliënten verscheurd dreigen te raken, kent ze maar al te goed uit eigen ervaring.

Ingrid Gouda Quint

Het moet berusten op een vooroordeel dat mensen geneigd zijn te denken dat toneelspelers er geen moeite mee hebben zichzelf te presenteren. Een interview? Geen punt, vraagt u maar. Een foto? Kom maar op met die camera en de zoveelste lens. Maar niets is minder waar. Althans in het geval van Rosalind Veltman uit Den Haag.

Als kind 'oefende' ze Shakespeare in het bos, ze deed de toneelschool in Antwerpen en behaalde er haar eindexamen, werd bij Wilfried Hammacher in Stuttgart ondergedompeld in de antroposofische kunstopleiding en kwam via het Theater van het Woord en de Arnhemse toneelschool uiteindelijk met haar eigen bureau in loopbaanbegeleiding terecht vlak achter het Kurhaus in Scheveningen. 'Een interview?' vroeg ze in eerste instantie geschrokken. 'En een foto erbij? Ik weet niet of ik dat wel wil.'

Ze schenkt geurige jasmijnthee in dunne porseleinen kopjes. De koudwatervrees voor foto's en vragen lijkt enigszins verdampt.

'De laatste tijd ben ik, naast mijn gewone werk, heel druk geweest met de voorbereidingen voor de voordracht van de Drie-Koningentriptiek van Felix Timmermans,' legt Rosalind uit. 'Lang geleden al had ik met een literaire kunstkring in Den Haag de afspraak gemaakt om dat verhaal te vertellen. Af en toe doe ik nog zoiets. Het vergt veel tijd, maar ik vind het leuk. Ik heb nu eenmaal die verbintenis met toneelspelen. Maar de indruk dat ik niet dol ben op interviews en camera's klopt ook. Ik ben een controlefreak, heb alles het liefst zelf in de hand. Als actrice op het toneel lukt me dat nog wel. Ik vind het heerlijk om in de schijnwerpers te staan en mijn publiek te bespelen. Maar met een fotograaf is het omgekeerd – dan ben ikzelf overgeleverd. Zo voel ik dat. Ik kan alleen maar afwachten hoe het resultaat zal zijn en mijn ervaring is dat ik bijna altijd op mijn onvoordeligst op foto's sta.'

Rosalind Veltman werd in 1954 geboren als middelste dochter in een antroposofisch gezin in Den Haag. Haar vader, Willem Frederik Veltman, doceerde Frans op de vrijeschool en later ook kunst- en muziekgeschiedenis en toneel. Ze had een broer die een stuk ouder was dan zij en een broer die jaren later dan zij ter wereld kwam. Ze zag in de loop van haar jeugd een bonte stoet aan pleegkinderen door haar ouderlijk huis trekken. Als de term 'antroposofisch nest' valt, proeft zij even de lading daarvan en zegt dan: 'Ik vond ons gezin niet zo antroposofisch. Het ging er heel gewoon aan toe. Ik kende wel families waar de leer intens werd geleefd, inclusief antroposofische schilderkunst aan de muur, tafels waar de hoeken vanaf waren, het eten van graan op maandag en uitspraken als dat je in een vorige incarnatie een componist zou zijn geweest als je krullend haar had. Bij ons was het allemaal niet zo zichtbaar. Mijn ouders hadden ook niets met antroposofische kunst. Ze stuurden ons wel naar de vrijeschool, maar voor de rest zat de leer in ons gezin meer van binnen. Ik mocht de dingen doen die ik wilde.'

Op de vraag wat voor kind zij was, staat ze op. Uit de aangrenzende kamer haalt ze een lijstje met zwart-wit foto's die de sfeer van de jaren vijftig weergeven. We zien een aandoenlijk lief meisje van een jaar of vier en profiel, blond krullerig haar, het gezicht

enigszins gebogen naar de grond en met een pruillipje. Ernaast staat een afbeelding van Rosalind met haar ouders: Wim Veltman en Hanna Arntzenius.

'Ik wilde het liefst alleen zijn,' herinnert ze zich. 'Ik hield niet van gezellig samen spelletjes doen en naar kinderpartijtjes wilde ik al helemaal niet. Als ik een uitnodiging kreeg, zei ik domweg "nee" of ik deed mijn lelijkste jurk aan. En dingen uitbeelden? Toneelstukjes opvoeren? Vreselijk, echt vreselijk. Maar anderzijds vond ik het heerlijk om in het bos, terwijl mijn moeder op de uitkijk stond, te oefenen in het spelen van elfje. Het liefst trok ik me terug met sprookjesboeken of ik ging naar de kamer van mijn vader en pakte daar de geïllustreerde Shakespeare. Ik was trouwens ook vrij jong toen ik al hele stukken van hem uit mijn hoofd leerde. Mijn innerlijke leven bestond uit natuur en tekst. Achteraf bezien was ik een kind dat moeilijk aardde. Wanneer de omslag kwam, weet ik niet precies. Ik werd verlost van mijn flaporen en dat scheelde al een stuk. Ik schaamde me toen minder voor mezelf, ook al bleef ik verlangen naar gewoon steil haar.'

Politiek toneel op zolder

In de bovenbouw begon Rosalind zich prettig te voelen. In de loop der jaren was haar klas uitgebreid met nieuwe interessante mensen.

'Het was een klas die vrij filosofisch was aangelegd,' vertelt ze. 'We waren intens bezig met denkers als Hegel en Goethe, met de driegeleding en de kennisweg, maar op spectaculaire antroposofische voordrachten waren we minder dol. Ik was een kind van mijn tijd, politiek en sociaal bewogen. Met een aantal mensen vormden we, los van de klas, een groepje dat met toneel bezig was. Op zolder van school studeerden we politiek geïnspireerde stukken in, we onderzochten wat wij wilden bereiken met toneel en we discussieerden eindeloos over de sociale driegeleding. Later is daar de Leerlingenbeweging uit voortgekomen. Maar we speelden ook Sint Joris en de draak. Ik genoot van de discussiegroepen waaraan ik deelnam en ontdekte dat het me aansprak de antroposofie te benaderen vanuit de filosofie, vanuit het denken.

Toneel en politiek verhouden zich heel goed ten opzichte van elkaar, maar tot in de dertiende klas was ik er niet uit in welke van de twee richtingen ik mijn weg zou vervolgen. Ik had me aangemeld voor de toneelschool in Amsterdam en werd afgewezen. Ik was geen duidelijk talent, dat voelde ik zelf ook wel. Even overwoog ik een opleiding te doen in Parijs, maar uiteindelijk werd het Antwerpen. Daar heb ik de toneelschool gevolgd en mijn diploma gehaald. Maar pas veertien jaar na dato ben ik met lood in mijn schoenen teruggereisd om daadwerkelijk dat papiertje in ontvangst te nemen.'

In Antwerpen bezocht Rosalind de afdeling Voordracht van de toneelschool en stortte zich daarnaast in de oprichting van een Antwerpse driegeledingsbeweging waar om de twee weken Mouringh Boeke en Dieter Brüll kwamen.

'Uit die beweging is Driegonaal ontstaan, het antroposofisch opinieblad,' zegt ze. 'Het was een intensieve periode in mijn leven. Er kwam abrupt een eind aan toen ik eindexamen deed en mijn relatie stukliep. Op dat moment wilde ik alleen nog maar weg. Weg uit Antwerpen, weg van het toneel. Ik wilde iets totaal anders. Het werd Arta (antroposofische verslavingszorg, red.). Een half jaar lang heb ik daar geholpen waar ik maar kon. De organisatie zat duidelijk in een overgangsfase waardoor er handen tekort waren.

Ik voelde me er helemaal op mijn gemak, vond het heerlijk mensen, of het nu bewoners of medewerkers waren, te helpen bij het oplossen van hun problemen en zag de confrontatie met vragen als "Hoe vier je Pasen met mensen die niets hebben met Jezus?" als een uitdaging. Er waren therapieën in overvloed natuurlijk. Je kunt ze niet noemen of ik heb ze wel gedaan, variërend van euritmitherapie tot aan therapeutisch tuinieren. Dat werkte zeer heilzaam.'

Haar vluchtweg via Arta liep ten einde toen Rosalind zich er bewust van werd dat ze niet langer wilde teren op de 'cadeautjes' die ze van huis uit had meegekregen. Het was tijd eigen vaardigheden te ontwikkelen, zo meende ze. Ze moest een echt vak leren. Want haar toneelspel vond ze geen vak, terwijl het helpen van mensen dat wel zou kunnen zijn. In welke vorm die drang moest worden gegoten, was de grote vraag. Uiteindelijk zag ze zichzelf gesteld voor de keuze tussen iets in de richting van de Sociale Academie of een

antroposofisch georiënteerd kunstopleiding. Het werd het laatste.

Wie ben ik en wat is de weg?

In 1976 kwam Rosalind Veltman terecht in Stuttgart bij Wilfried Hammacher die daar al enkele jaren de Novalis-Bühne leidde. Met hart en ziel, maar ook met de haar kenmerkende dosis kritiek, gaf ze zich over aan lessen in dramatische kunst en spraakvorming.

'Toch was het ook zwaar,' zegt ze achteraf. 'Alle groten der aarde op antroposofisch gebied kwamen langs en Hammacher eiste bovenmatig veel van ons. Binnen een beperkt gebied deden wij heel veel onder een enorme druk. Het was raar, uniek, moeilijk en fantastisch tegelijk. Ik merkte dat ik het uithield als ik iets maakte waarom mensen konden lachen: cabarets.'

De opleiding in Stuttgart duurde vier jaar, maar alles bij elkaar bleef Rosalind er zeven in totaal. 'Toen was het ineens op,' herinnert ze zich. 'Ik kreeg heimwee en ging terug naar Nederland en sloot me aan bij het Theater van het Woord. In 1983 kon ik een baan krijgen als docent aan de toneelschool in Arnhem. Tenminste, als ik mijn diploma kon overhandigen. Dat resulteerde er dus in dat ik veertien jaar na mijn eindexamen naar Antwerpen terugging waar dezelfde portier op dezelfde manier op dezelfde plek zat en zei: "Awel, Roosje, komt u eindelijk uw diploma halen?"

Arnhem was voor mij het "gewone" theater. Zestien jaar lang zou het docentschap voor mij de mooiste baan van de wereld zijn, maar in mezelf groeide het conflict. Vragen als: wie ben ik en in hoeverre moet ik loyaal blijven aan de antroposofie? Wat wil ikzelf en wat is artistiek verantwoord voor de antroposofische beweging? Wat is de weg? Waar moet je trouw zijn aan de impuls, de grammatica, die Angabe – al dat soort vragen kende ik en had ik ook al uitputtend bediscussieerd tijdens mijn studie. Maar toen iemand tegen me zei dat hij vond dat ik me artistiek niet meer ontwikkelde, was mijn grens bereikt. Ik had jaren in een soort spagaat gelegen tussen datgene waarvan ik dacht dat de antroposofie van mij vroeg en hetgeen ikzelf wilde. De antroposofie als missie of mijzelf – die keuze dus. Daarin was ik totaal verstrikt geraakt. Mevrouw Rens-Portielje zei ooit tegen me: "Je moet doen waar je lust in hebt." Ik nam afscheid van het Theater van het Woord en heb vanaf dat moment voor mijzelf gekozen. De weg van de antroposofische kunst sloot ik af. Wat bleef was het werken aan Mysteriedrama's. Voor mij was en is dat logisch. De Mysteriedrama's zijn namelijk zo veel meer dan alleen een antroposofische kunstuiting.'

De missie

In 1997 vestigde Rosalind zich met haar Bureau Kelpie als zelfstandig ondernemer. Ze gaf voornamelijk lessen in spraakvorming. Daarnaast werkte ze als trainingsacteur bij twee verschillende trainingsinstituten om in rollenspellen met de cursisten te oefenen. Haar oorspronkelijke stiel bleef ze trouw door haar verbintenis aan Theater Branoul in Den Haag waarvoor ze een aantal voorstellingen maakte.

'In de loop der tijd heb ik mezelf als trainer ontwikkeld,' licht Rosalind toe. 'Ik leer mensen te spreken in het openbaar, lastige gesprekken te voeren en als gediplomeerd loopbaanadviseur coach ik ook bij werk- en levensvragen. Het is mijn functie knelpunten en valkuilen te signaleren en mijn cliënten te inspireren en te enthousiasmeren bij het ontdekken van hun eigen mogelijkheden die vaak veel groter zijn dan ze zelf denken. Ik probeer mensen op nieuwe gedachten te laten komen en vindingrijk en soepel te worden en daarbij maak ik ook gebruik van mijn ervaring als acteur. Neem bijvoorbeeld een manager van een groot bedrijf die maar niet begrijpt waarom hij telkens te maken heeft met communicatiestoornissen tussen de mensen die hij moet aansturen en zichzelf. In zo'n geval speel ik de rol van zijn secretaresse, waardoor ik hem kan laten zien welk effect zijn eigen gedragspatroon heeft op anderen. Dat werkt vaak heel verhelderend.

In mijn werk vormt de antroposofie mijn inspiratiebron. Ik twijfel geen moment aan Rudolf Steiner. Bij sommige cliënten komt het ter sprake, maar bij de meesten niet. Ik heb er geen behoefte aan een directeur uit te leggen hoe de antroposofische levensbeschouwing

in elkaar zit.

Ik ben lid van de Antroposofische Vereniging, maar sta in dubio. Eigenlijk ben ik al afgehaakt in de tijd van de Jugendsektion. Wat doe ik er mee? En wat doet de vereniging met mij? Eerlijk gezegd spreekt de verenigingszin die mijn vader aan de dag legt als hij contacten maakt met antroposofen in Oost-Europa en Frankrijk mij meer aan dan de activiteiten van de Antroposofische Vereniging, maar als je vraagt hoe het dan wel zou moeten, weet ik het ook niet. Net zo min als ik weet of ik moet strijden tegen de oppervlakkigheid binnen de beweging en of ik wel duidelijk moet maken dat antroposofie studeren is en keihard werken.

Ik vind het inspirerend om mensen uit de knoop te halen – althans, hen daarbij te helpen, want uiteindelijk moet ieder mens het zelf doen. Voor mijzelf is het een hele bevrijding geweest rond mijn tweeënveertigste jaar niet meer aan verwachtingen te willen voldoen, maar mijzelf te kunnen zijn. Nu voel ik de creatieve ruimte om te kunnen denken over een stuk, over Marie Steiner en Ita Wegman. De controversen tussen die twee vrouwen en de tragiek daarvan zou ik nog wel eens artistiek willen vertalen. Maar mijn missie is niet langer de antroposofie, de missie ben ik nu zelf. Op deze weg ga ik door, al weet ik dat er nog van alles kan gebeuren.'

Informatie per e-mail: kelpie@xs4all.nl

Artikel uit: **Motief, maandblad voor antroposofie** - nr. 70, januari 2004
© Antroposofische Vereniging in Nederland
www.antroposofie.nl